

юридичних обов'язків. Як ми вже зазначали, що стимуляційні правовідносини мають властиві їм особливості та ознаки:

- стимуляційні правовідносини складаються між учасниками трудових правовідносин, це результат свідомої трудової діяльності працівників;
- стимуляційні правовідносини виникають, змінюються або припиняються тільки на основі правових стимулів;
- суб'єкти стимуляційних правовідносин є носіями суб'єктивних прав і юридичних обов'язків;
- стимуляційні правовідносини мають вольовий характер;
- стимуляційні правовідносини особливо охороняються державою, яка прямо зацікавлена в їх дієвості [2, с. 80].

Тож спільним у правових стимулів і стимуляційних правовідносинах є те, що вони виступають елементами єдиного механізму правового стимулювання учасників трудових правовідносин та виконують в ньому як власні, так і деякі загальні функції. Правовий стимул як правовий засіб виступає інструментом, з допомогою якого досягаються бажані результати. Передумовами виникнення, зміни та припинення стимуляційних правовідносин завжди будуть правові стимули. Встановлені відповідні правові стимули не завжди впливають на виникнення стимуляційних правовідносин. У сфері дії трудового права стимулюванню підлягає тільки правомірна поведінка учасника трудових правовідносин.

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови. [уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел]. К.; Ірпінь : Перун, 2002. 1440 с.

2. Смолярова М.Л. Стимуляційні відносини як самостійний різновид трудових правовідносин. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції: науковий збірник*. № 5/2017: Дніпро: Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара, 2017. С. 78-81.

Кирило Степаненко,
доцент кафедри
загальноправових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

ФУНКЦІЇ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА ПРАВ ЛЮДИНИ НА ТЛІ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ

Глобальні виклики початку ХХІ століття обумовили необхідність у проведенні структурних змін в організації сучасних міжнародних відносин. Військові конфлікти, міграційна та економічна криза, зростання популізму та інші негативні стани міжнародного характеру неодмінно впливають на таку

важливу галузь міжнародного публічного права, як міжнародне право прав людини. В цих умовах актуалізуються питання дії суб'єктів міжнародного захисту прав людини на національному та міжнародному рівні, визначення їх функціональної природи на тлі глобальних викликів.

Україна перебуває серед тих держав, від яких залежить майбутня конфігурація системи регіональної та універсальної безпеки. Необхідність одразу підтримувати військову, дипломатичну та внутрішньоорганізаційну сфери змушує нашу державу шукати шляхи посилення національних інструментів захисту прав людини у їх взаємодії із міжнародними засобами правозахисту, що гарантовані міжнародними угодами з прав людини. На тлі безпорадності багатьох міжнародних організацій все частіше у політичному та експертному середовищі лунає питання чи потрібне взагалі міжнародне право з усіма цими громіздкими процесами захисту прав людини. Для вітчизняної науки міжнародного права та її авторів актуальне інше питання – питання пошуку ефективних механізмів дії суб'єктів міжнародного захисту прав людини на національному та міжнародному рівні.

Усі відомі міжнародному праву процеси захисту прав людини, включаючи галузеву дію міжнародного права прав людини, взаємопов'язані й з часом стають все сильнішими. Зацікавлені суб'єкти посилюються міжнародним правом прав людини, яке, своєю чергою, посилюється кожним із них. Правозахисні групи, наприклад, постійно використовують міжнародне право прав людини у своїй діяльності. Національні уповноважені з прав людини регулярно звертаються до міжнародних норм, щоб протистояти місцевим спробам запровадити нижчі стандарти забезпечення прав особи. Конституційні суди все більше звертаються до міжнародних договорів і судової практики міжнародних судів у тлумаченні національних конституційних прав. У цьому процесі взаємного посилення міжнародне право прав людини в частині діяльності відповідних суб'єктів відіграє кілька важливих функцій.

Забезпечує уніфікований підхід. Правозахисні групи України та інших країн можуть посилатися на той самий набір прав, висловлених тією самою мовою, інтерпретованих тими самими органами ООН з прав людини. Теоретично цю функцію можуть виконувати неюридичні інструменти. Дійсно, на початку становлення міжнародної системи захисту прав людини цю функцію відіграла Загальна декларація, яка з часом перетворилася на звичаєве міжнародне право. Таким чином, ця функція є побічним продуктом, а не обов'язково унікальною функцією міжнародного права прав людини. Однак на практиці інструменти міжнародного права забезпечують уніфікацію транснаціонального дискурсу про права.

Підсилює нормативність прав людини і забезпечує юридичну точність. Більшість національних урядів приймає основні міжнародні договори з прав людини: Міжнародний пакт про громадянські та політичні права; договори ООН про права жінок і дітей і проти расової дискримінації; основні договори

МОП про трудові права; Женевські конвенції та протоколи з міжнародного гуманітарного права тощо. Така широка участь в офіційно обов'язкових міжнародних документах підсилює нормованість прав людини. Це, своєю чергою, зміцнює їхню позицію у внутрішніх і міжнародних політичних дебатах. Коли міжнародне право прав людини оформлено у форму договору, який має зобов'язальний характер, учасники переговорів прагнуть надати йому певної юридичної точності, якої зазвичай бракує в деклараціях і звичаєвому праві.

Узаконює претензії на права. Оскільки міжнародні договори про права людини ухвалюються урядами, як правило, після тривалих і суперечливих переговорів, за якими в багатьох країнах слідує тривалі процеси ратифікації, вони надають легітимності претензіям на права, особливо коли ці претензії висуваються (як зазвичай) проти урядів [1]. Претензії на права часто вирішуються в судовому порядку національним та міжнародним судочинством.

Сигналізує передбачувану волю міжнародної спільноти. Формально серйозні процеси ратифікації міжнародних договорів з прав людини часто сприймаються як вираз волі міжнародної спільноти. Це сприйняття має значну вагу в переважній більшості держав світу. Сприймання міжнародної волі також відіграє важливу роль у тенденції нових демократичних режимів ратифікувати договори про права людини та прийняти міжнародні механізми примусу як своєрідний страховий поліс від повернення авторитарного правління.

Заохочує діяльність національних судів. Міжнародне право прав людини, особливо у формі договору, підлягає внутрішньому судовому примусовому виконанню. Багато конституцій, наприклад, прямо включають договори до національного законодавства, а деякі надають особливий, вищий внутрішній правовий статус договорам про права людини [2; 3]. В українському праві норми міжнародного права мають пріоритет, якщо вони не суперечать нормам Конституції України.

Створює додаткові запобіжники. Міжнародне право прав людини, особливо норми міжнародного кримінального права, які забороняють злочини проти людяності, забезпечують запобіжники від скоєння аналогічних злочинів у майбутньому. Звичайно, такі злочини викликають широке засудження лише з моральних міркувань. Незважаючи на це, у багатьох культурах, включаючи культуру міжнародної дипломатії, злочинна поведінка веде до репутаційних втрат, водночас посилюючи силу засудження.

Унікає морального релятивізму. Державне насильство не завжди викликає моральне обурення. Агресія Росії проти України показала неодностайність у моральних оцінках цієї ситуації країнами світу. Проте в таких обставинах міжнародне право, написане для універсального застосування, може зберегти свою актуальність. Там, де моральна ясність

може бути втрачена через політичну кон'юнктуру, міжнародне право може не лише засуджувати, але й навчати, допомагаючи моралі відновити свої позиції.

Отже, на практиці ця унікальна комбінація функцій міжнародного права прав людини, таких як спільність термінів, універсальність формального прийняття, відображення міжнародної волі, відносна нормативна точність, сприйнятливість до внутрішнього правозастосування, додатковий механізм тиску на порушників та моральна ясність, дає змогу міжнародному праву прав людини зробити особливий внесок у підтримку зростання свідомості щодо поваги прав людини, організації національного правового та інституційного розвитку їх забезпечення. Кожна з цих функцій посилює довіру до міжнародного права прав людини, робить його актуальним і важливим на тлі глобальних викликів.

1. Thomas Franck. Fairness in International Law and Institutions (Clarendon 1995). URL: <https://www.corteidh.or.cr/tablas/23735.pdf>

2. For example. Article 46 of the Constitution of Guatemala (1985) provides, Premtrnene ef International Law. The general principle is established that in matters of human rights, treaties and conventions accepted and ratified by Guatemala, have preeminence over internal law.

3. For other examples, see Constitution of Argentina (1994) Art 75.22 (Treaties have constitutional hierarchy above laws).

Олександр Талдикін,
доцент кафедри
загальноправових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

РЕТРОСПЕКТИВНИЙ АНАЛІЗ ФОРМ ДЕРЖАВНОГО (ТЕРИТОРІАЛЬНОГО) УСТРОЮ: ПОЛІС

Класичний античний поліс утворюється із занепадом домінуючої Мікенської цивілізації в Греції у VIII ст. до н. е. Основоположною передумовою утворення полісу, як різновиду міста-держави, були процеси, пов'язані з урбанізацією протодержавних об'єднань, що утворювались на основі територіальної (сусідської) общини. Структура античного полісу налічувала головне місто-центр та навколишні прилеглі території.

Поліс (місто-держава) – античний варіант простої держави, який від номової форми відрізнявся можливістю мати підвладну колонію та утворювати *союз* з іншими полісами [1; с. 85].

Античний світ налічував понад 1000 полісів, серед яких найбільш